

Lausunto Kokemäen ympäristönsuojeluviranomaiselle koskien Maanrakennus Jouko Kärkkänen Oy:n maa-aineslupahakemusta kiinteistöillä Metsäjenni 271-444-2-87 ja Metsätuija 271-444-1-51

TekVal 20.11.2025 § 100
266/11.01.00.03/2025

Valmistelija

Vs. ympäristötarkastaja Nora Albrecht, p. 044 701 3336

Hakemuksen keskeinen sisältö ja asian kuvaus

Nakkilan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on vastaanottanut 31.10.2025 Kokemäen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen toimittaman lausuntopyynnön koskien Maanrakennus Jouko Kärkkänen Oy:n maa-aineslupahakemusta kiinteistöillä Metsäjenni 271-444-2-87 ja Metsätuija 271-444-1-51. Kiinteistöt sijaitsevat Kokemäen kaupungissa.

Maanrakennus Jouko Kärkkänen Oy:n vanhan maa-aineslupan voimassaoloaika on päättynyt 31.10.2025. Kiinteistöillä on Aluehallintoviraston 4.1.2017 myöntämä 31.12.2026 asti voimassa oleva vesilupa sekä Kokemäen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen 26.6.2007 myöntämä toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa kiven murskaukselle. Suunniteltu ottamisaika on 31.12.2026 asti.

Hakemus koskee maa-ainesten ottotoimintaa Järilänvuoren 1. luokan pohjavesialueella. Ottoalue sijaitsee kolmen vedenottamon kaukosuojavyöhykkeellä. Kyseisellä pohjavesialueella sijaitsevat Harjavallan kaupungin ja Nakkilan kunnallista vedenhankintaa palvelevat vedenottamot sekä teollisuuden (STEP) vedenottamo. Alue sijoittuu suunnittelussa olevalle tekopohjavesialueelle. Suunniteltu ottaminen ulottuu alimmillaan +35 mpy. Pohjaveden pinta on vuosien 2020-2024 mittausten perusteella ollut tasolla +28,4-29,3 mpy. Alueelta otettava maa-aines on pääosin soraa ja hiekkaa. Ottamisalueen pinta-ala on 12,4 ha, josta kaivettavaa aluetta on jäljellä noin 6,1 ha. Kokonaisottomäärä on 140 000 k-m3.

Kuulutus hakemuksesta on julkaistu Kokemäen kaupungin internetsivuilla <https://kokemaki.fi/kuulutus-maa-aines-ja-ymparistolupa/>. Hakemusasiakirjat liitteineen ovat nähtävillä Kokemäen kaupungintalolla ympäristönsuojelussa.

Nakkilan ympäristönsuojeluviranomainen on laatinut ohessa olevan lausunnon yhteistyössä Harjavallan vesihuoltolaitoksen kanssa.

Pohjavesialueen ja vedenottamoiden merkitys

Hiittenharjun, Järilänvuoren ja Santamaan pohjavedenottamoiden merkitys Harjavallan kaupungin ja Nakkilan kunnan sekä suurteollisuuspuiston vedenhankinnassa on huomattava.

Vedenottamoista saatavaa pohjavettä ei voida korvata lyhyellä aikavälillä ilman talousveden pitkiä jakeluhäiriöitä.

Järilänvuoren pohjavesialue on myös hydraulisessa yhteydessä Koomankangas–Ilmiinjärven 1. luokan pohjavesialueeseen. Yhteensä näillä pohjavesialueilla on tällä hetkellä käytössä seitsemän vedenottamo ja lisäksi vielä yhdelle ottamolle on myönnetty vesilupa.

Molemmilla pohjavesialueilla on todettu pitkäaikaista pohjaveden pinnankorkeuden laskua, jonka voidaan arvioida alkaneen ainakin 1900-luvun alkupuoliskolla, ellei aiemminkin. Luonnontilaisen pintakerroksen ja kasvillisuuden poistaminen lisää pohjaveden pilaantumisriskiä, nostaa ainepitoisuuksia ja voimistaa pohjaveden pinnankorkeuden vaihteluita.

Järilänvuoren pohjavesialueella on käynnissä alueellisesti tärkeä tekopohjavesihanke, joka toteutuessaan turvaisi yli 70 000 ihmisen vedensaannin tulevaisuudessa Satakunnassa.

Vedenottamot ovat pohjaveden virtaussuunnassa maa-aineksenottamisalueen alapuolella, joten mahdollinen haitta pohjaveden laadussa ja/tai määrässä heijastuu suoraan vedenottamoille ja siten kuntien ja teollisuuden vesihuoltoon. Tällä sijainnilla harjoitettava maa-ainesten ottotoiminta muodostaa merkittävän riskin vedenhankinnan turvallisuudelle sekä raakaveden laadulle ja määrälle.

Alueelle kohdistuva maa-ainesten otto aiheuttaa merkittävän riskin yhdyskuntien ja teollisuuden vedenhankinnalle. Pohjavedensuojelun kannalta kyseessä on herkkä alue, jolla maa-ainesten ottaminen ei lähtökohtaisesti ole yhteensopivaa vedenhankinnan turvaamisen kanssa.

Harjavallan vesihuoltolaitoksen yhteenveto

Edellä esitetyillä perusteilla hakemus maa-ainesten ottamiseen tulee hylätä, koska hanke aiheuttaa vaaraa pohjavedelle ja saattaa heikentää Harjavallan kaupungin vesihuoltolaitoksen vedenottamoilta saatavan talousveden määrää ja laatua. Pohjaveden laatu voi heikentyä, kun suojakerrokset poistetaan ja epäpuhtaudet pääsevät helpommin pohjaveteen.

Vesihuollon kannalta maa-ainesten otto tällä alueella on erittäin riskialtista, uhkaa vedenhankinnan pitkäaikaista turvaamista ja on ristiriidassa pohjavesialueen suojelutavoitteiden kanssa. Harjavallan, Kokemäen, Nakkilan, Pomarkun, Porin ja Ulvilan pohjavesialueiden suojelusuunnitelmassa on todettu seuraavaa koskien Järilänvuoren pohjavesialueen maa-aineksenottoalueita: ”Maa-ainestenotosta aiheutuva riski pohjavedelle on arvioitu merkittäväksi. Jälkihoidetun alueen pohjavedelle muodostama riski on pienempi.”.

Harjavallan kaupungin vesihuoltolaitos muistuttaa myös, että Järilänvuoren pohjavesialueella on jo ennestään haasteita pohjaveden riittävyyden ja laadun kanssa eikä toimenpiteitä, jotka lisäävät riskiä pohjaveden laadulle ja/tai määrälle, voida sallia. Kuten hakemuksen liitteenä olleessa KVVY-tutkimus Oy:n raportissa (2024) on todettu, että alueen pohjavesiputkissa ei ollut mitattavissa pohjavettä lainkaan. Tämä osoittaa, että pohjaveden pinnan lasku on Järilänvuoren pohjavesialueella paikoin niin vakava ja vaihteleva, että pohjaveden laatu, muodostuminen ja saatavuus ovat selvästi heikentyneet.

Koska toiminta sijoittuu Harjavallan kaupungin vedenottamoiden kaukosuojavyöhykkeelle, Harjavallan kaupungin vesihuolto ei vesihuollon näkökulmasta puolla luvan myöntämistä. Vesilaitoksen näkemyksen mukaan maa-ainesten ottamisen jatkaminen tai laajentaminen kaukosuojavyöhykkeellä ei ole hyväksyttävää missään muodossa. Kaikkia kolmea vedenottamoaa koskeva suoja-alue lähi- ja kaukosuojavyöhykkeineen on määrätty veden laadun ja pohjavesiesiintymän antoisuuden turvaamiseksi. Paras suojeluteho voidaan saavuttaa, kun suoja-alue määräyksineen kattaa koko sen alueen, jolta vesi pääasiallisesti muodostuu. Suoja-alue on riittävä turvaamaan vedenottamoilta otettavan veden hyvän laadun.

Kaukosuojavyöhykettä koskeva määräys 5)

Maa-ainesten ottaminen on kielletty pohjavedenpinnan alapuolelta lukuun ottamatta vanhan ottoalueen jälkihoitoon liittyvää ottoa ja suojelutoimenpiteitä. Jo avatulla maa-ainesten ottoalueella maakerroksen paksuus ylimmän tutkitun luonnollisen pohjavedenpinnan yläpuolella on oltava pohjavesiolosuhteista riippuen vähintään 2-4 metriä. Maa-ainestenotto on kielletty alueella, jossa luonnontilaisen pohjavedenpinnan yläpuolella olevan maakerroksen paksuus on alle 5 metriä.

Harjavallan kaupungin vesilaitos huomauttaa lisäksi, että vaikka kyseessä on maa-ainesten ottamisalue, jossa lupa on ollut voimassa 31.10.2025 asti, luvan myöntämisen edellytykset on arvioitava uudelleen uutta lupaa ratkaistaessa. Se, että alue on osin avattu ja jälkihoitamaton, ei voi olla uuden luvan myöntämisen peruste 1. luokan pohjavesialueella kaukosuojavyöhykkeellä tapahtuvalle maa-ainesten ottamiselle.

Esittelijä

Johtava ympäristöinsinööri Mustonen Joni

Päätösehdotus

Nakkilan tekninen valiokunta päättää Nakkila kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena lausua Maanrakennus Jouko Kärkkänen Oy:n maa-aineslupahakemuksesta seuraavaa.

Ottamisalue sijaitsee Järilänvuoren 1. luokan pohjavesialueella (0207951). Kyseisellä pohjavesialueella sijaitsee seitsemän vedenottamoaa ja hanke sijoittuu Harjavallan kolmen käytössä olevien vedenottamon kaukosuojavyöhykkeelle. Lisäksi lähialueella on maakuntakaavassa merkintä Järilänvuoren suunnitellulle

tekopohjavesilaitokselle, jonka tarkoituksena on turvata useamman alueen kunnan vedensaanti tulevaisuudessa.

Järilänvuoren alueella oleva laajamittainen maa-ainesten otto ja jälkihoitamattomien ottoalueiden laajuus aiheuttaa merkittävän riskin pohjavedelle ja alueen vedenhankinnalle. Maa-ainesten ottamisen osalta päämääränä tulisi olla nykyisen ja aiemman toiminnan aiheuttamien riskien ja haittojen vähentäminen sekä alueiden sopeuttaminen ympäröivään luontoon ja maisemaan. Hakemuksen mukainen maa-ainesten ottaminen on ristiriidassa tämän päämäärän kanssa.

Hakemuksessa ei ole kuvattu pölyämisen ehkäisyssä käytettävien vesien aiheuttamaa riskiä pohjaveden laadulle, eikä myöskään mahdollisessa tulipalotilanteessa käytettävien sammutusvesien vaikutusta tai hallintaa. Hakijan tulee esittää suunnitelma kyseisten vesien vaikutuksista ja hallinnasta.

Toiminnalle myönnettyssä vesiluvassa on lupamääräyksen 8 mukaan määrätty, että toiminnanharjoittajan tulee tarkkailla pohjaveden laatua kerran vuodessa otettavin näyttein. Toiminnanharjoittaja on lupahakemuksen yhteydessä toimittanut 6.5.2024 otetun näytteenoton tulokset. HP8 ja U1 näytteenottoputkien vesimäärät eivät ole olleet riittäviä näytteenottoon ja pinnanmittauksiin vuonna 2024. Vesiluvassa määritetyistä parametreista E.coli-bakteerin pitoisuuksia ei ole tutkittu lainkaan. Näytteenotto tulee toteuttaa vesiluvan lupamääräys 8 mukaan, siten, että myös E.coli-pitoisuudet tutkitaan vuosittain.

Ottoalueelle on suositeltavaa jättää hakemuksessa määriteltä (4-5 metriä) paksumpi suojakerros pohjaveteen nähden. Toiminnasta ei saa edes poikkeustapauksissa aiheutua haittaa pohjavedelle tai ottamoiden vedenotolle.

Nakkilan ympäristösuojelunviranomainen huomauttaa, että pohjaveden pinnankorkeuden alueelliset vaihtelut ovat ottamisalueella ja sen lähistöllä suuria, joten ottamisalueella sijaitsevat kaksi havaintoputkea eivät riitä pohjaveden pinnankorkeuksien luotettavaan arviointiin ottamisalueella tarvittavien suojakerrospaksuuksien varmistamiseksi.

Maa-ainesten otossa on noudatettava erityistä huolellisuutta, jotta hydraulikkaöljyjen, polttoaineiden ja muiden pohjavedelle haitallisten aineiden joutuminen maaperään estetään. Ottoalueilla ei saa huoltaa koneita tai laitteita, niiden säilytyspaikat on sijoitettava luonnontilaiselle alueelle kaivualueen ulkopuolelle ja suojattava asianmukaisesti. Myös öljysäiliöt on sijoitettava luonnontilaiselle alueelle kaivualueen ulkopuolelle ja varustettava niiden tilavuutta vastaavalla katetulla suoja-altaalla.

Ottoalue on maisemoitava ja suojakerrospaksuudesta huolehdittava päättäneen luvan mukaisesti.

Kaikki alueella tapahtuva ottamistoiminta oheistoimintoineen aiheuttaa vaaraa 1. luokan pohjavesialueen vedenlaadulle ja vaarantaa vedenhankinnan kannalta tärkeiden vedenottamoiden toiminnan.

Toimintaa ei tule sallia suunnitellussa laajuudessa eikä kyseisellä alueella.

Näytteenoton tulokset tulee toimittaa vuosittain myös Harjavallan ja Nakkilan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja vesilaitokselle, STEP Oy:n vedenottamolle ja Harjavallan ja Nakkilan terveydensuojeluviranomaiselle.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Täytäntöönpano

Vs. ympäristötarkastaja Nora Albrecht, Kokemäen ympäristönsuojeluviranomainen